

פרשת השבוע

פרשת "מקץ", בראשית מ"א – מ"ד 17, ל' בכסלו
תשפ"ג, 23.12.2022, נר שביעי של חנוכה.

"פרשת מקץ" – הפרשה העשירית בספר בראשית, והשנייה לעיסוק הממוקד ביוסף. והשבוע: יוסף בן יעקב אבינו – המהפך!!! מבור עמוק לפסגת העולם. פרשה שכמו גם הפעם, מנהגה בדרך כלל לפקוד אותנו במהלך חג החנוכה.

בסיום הפרשה הקודמת יוסף נמק בכלא המצרי. בפרשתנו, בזכות המוניטין שצבר יוסף כפותר חלומות, מתעלה יוסף לתפקיד שהוא משנה, רק לפריעה המלך, העומד בראש המעצמה החזקה בעולם של תקופתו.

יוסף מדגים פרק מופת במנהיגות כלכלית וחברתית, ומעניק למצרים, עוד הרבה שנות שגשוג והגמוניה כמעצמה המובילה בעולם. יוסף מספק לפריעה מנהיגות כלכלית ומדינית מהסוג שהצילה וחילצה את העולם ממשבר גלובלי שעיקרו התייצבות מול פגעי הטבע ופעולה אחראית כלפי כל בני האדם במרחב הגלובלי של תקופתו. משבר דומה בעוצמתו ניצב בפנינו כיום בדמות משבר האקלים העולמי. דומה במאפיינים רבים לאתגר שניצב בפני מנהיגי העולם הנאור ובראשם באיידן נשיא ארה"ב, המעצמה המובילה בימינו. בהתכנסותם אשתקד בגלזגו, והשנה בשארם-א-שייך, הם נכשלו בכך בכישלון צורב, מה שמאפשר לנו להעריך נכון את עוצמת הישגו של יוסף. לדאבוננו, בימינו אלה, מנהיגות כלכלית ומדינית מהסוג שהצילה וחילצה את העולם ממשבר כפי שהוביל יוסף, לא נראית באופק, גם בישראל או נסוגים מול אתגר הקיימות ומתקדמים לאסון פוליטי ואקולוגי.

החל מתחילת המאה הנוכחית, תהליכים חברתיים וכלכליים רעים עוברים על העולם והאדם שמנסה לשלוט בו. חלקם מעשי ידי אדם, וחלקם פגעי טבע. החלק שאת כולו אנו מביאים על עצמנו, נובע בעיני בעיקרו מהקיטוב המטורף של העושר והכוח שצוברים מעטים לאלו שנמצאים בקוטב השני דלים בעושר וביכולת השפעה על חייהם. התהליך שממשלות דמוקרטיות לא מנעו ואולי אף עודדו אותו.

גם ובעיקר בימינו, אנחנו זקוקים בכל המעגלים, העולמי, הלאומי, הקהילתי והאישי, למנהיגות חברתית-כלכלית מהסוג של יוסף. מנהיגות שיוודעת לזהות את מרכיבי השפע בחברה, את המשבר הוודאי שיבוא לאחריו, את נקודת ההיערכות למשבר וההיחלצות ממנו. מנהיגות שיוודעת לא רק לזהות מגמה במועד ולהתריע, אלא גם להנהיג את הפעולה היזומה הנכונה, וכך להביח רציפות של צמיחה ושגשוג.

ארבע הערות עם ניחוח אקטואלי בהשראת ביצועיו של יוסף במצרים:

1. חשוב מאוד מה אומרים ועושים הגויים. עם כל האגו-טריפ הלאומי שלנו, יש מצבים בהם התלות שלנו בעוצמה ובערכי הצדק והמוסר של הקהילה הבינלאומית היא קיומית וקריטית, גם כשלונו הם נראים שגויים. אנחנו אולי עם לבדד, אך בגויים חייבים להתחשב.
2. ההכרח במעורבות ריכוזית מאוד של המדינה כרגולטור בכלכלה, לעומת הפקרתה ל"כוחות השוק בלבד". (עיינו בהפקרת המדינה את החקלאות)
3. לעת זיהוי משבר באופק, להשכיל, להנהיג ולפעול בהקדם מתוך נקודת הכוח והשפע שאנו עדיין מצויים בה, כבר כאשר הוא מזוהה על ידי מעטים ומומחים, ולא מתוך המתנה פסיבית למשבר עצמו, עת ברור כבר לרבים מה צריך לעשות אך אז כבר אין את הכוח הפנימי, המשאבים, התעוזה והמנהיגות לבצע תפנית ללא חיתוך כואב ועמוק בבשר החי.
4. ולסיום אמירה שמתכתבת עם חג החנוכה. לגיטימי לקוות ולייחל לנס, אך אי אפשר לסמוך על הנס. הוא אף פעם אינו תחליף לתכנית ולביצוע האנושי המוטל עלינו.

בחג החנוכה שאיתנו היום, אנחנו חוגגים שילוב של שתי מורשות מרכזיות ומסוכסכות ביניהן במורשת היהודית: ממורשת חז"ל על חנוכה אנחנו מקבלים את הנס, וממורשת התנועה הציונית והחשמונאית את המעשה הפוליטי הלאומי והאנושי שמתריס כנגדו. הבאנו את מדרש חז"ל התלמודי, ואת שירו של זאב כמבטאים את המתח בין שתי הגישות שעלינו החובה לייצר את האיזון בין שתיהן.

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו
במצותיו וצונו להדליק נר של חנכה.

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, שעשה נסים
לאבותינו ואמותינו בימים ההם ובזמן הזה.

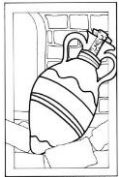


מתוך פרשת "מקץ" - בראשית פרק מא

(כה) ויאמר יוסף אל פרעה, חלום פרעה אֶחָד הוא, אֶת אֲשֶׁר אֶלְהִים עָשָׂה הַגִּיד לְפָרְעָה: **(כו)** שֶׁבַע פְּרֹת הַטֶּבֶת, שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה, וְשֶׁבַע הַשָּׁבָלִים הַטֶּבֶת, שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה, חֲלוֹם אֶחָד הוא: **(כז)** וְשֶׁבַע הַפְּרוֹת הַרְקוֹת וְהַרְעַת הָעֵלֶת אַחֲרֵיהֶן, שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה, וְשֶׁבַע הַשָּׁבָלִים הַרְקוֹת שְׂדֵפוֹת הַקְּדִים, יְהִיו שֶׁבַע שָׁנֵי רָעָב: **(כח)** הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵל פְּרָעָה, אֲשֶׁר אֶלְהִים עָשָׂה הָרָאָה אֶת פְּרָעָה: **(כט)** הֵנָּה שֶׁבַע שָׁנִים בָּאוֹת, שֶׁבַע גְּדוֹל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם: **(ל)** וְקָמוּ שֶׁבַע שָׁנֵי רָעָב אַחֲרֵיהֶן, וְנִשְׁכַּח כָּל הַשֶּׁבַע בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְכָלָה הָרָעָב אֶת הָאָרֶץ: **(לא)** וְלֹא יָדַע הַשֶּׁבַע בְּאֶרֶץ מִפְּנֵי הָרָעָב הַהוּא אַחֲרֵי כֵן, כִּי כִבֵּד הוּא מֵאֹד: **(לב)** וְעַל הַיָּשׁוֹנוֹת הַחֲלוֹם אֵל פְּרָעָה פָּעַמִּים, כִּי נִכּוֹן הַדְּבָר מֵעַם אֶלְהִים וּמִמֶּהָר אֶלְהִים לַעֲשׂוֹתוֹ: **(לג)** וְעַתָּה, יֵרָא פְּרָעָה אִישׁ נְבוֹן וְחָכָם וַיִּשְׁיִתְהוּ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם: **(לד)** יַעֲשֶׂה פְּרָעָה, וַיִּפְקֵד פְּקָדִים עַל הָאָרֶץ, וְחָמַשׁ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע שָׁנֵי הַשָּׁבַע: **(לה)** וַיִּקְבְּצוּ אֶת כָּל אֶבֶר הַשָּׁנִים הַטֶּבֶת הַבָּאֹת אֶלְהֵי וַיִּצְבְּרוּ בָּר תַּחַת יָד פְּרָעָה אֶכָּל בְּעָרִים וְשָׁמְרוּ: **(לו)** וְהָיָה הָאֶכָּל לְפָקֶדוֹן לְאֶרֶץ לְשֶׁבַע שָׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר תִּהְיֶינָּה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְלֹא תִכְרַת הָאָרֶץ בְּרָעָב: **(לז)** וַיִּיטֵב הַדְּבָר בְּעֵינֵי פְּרָעָה וּבְעֵינֵי כָּל עַבְדָּיו:

השבת אנו מדליקים נר 7 של חנוכה. מועד
ראוי לדרוש בענייני החנוכה:

מה היא חנוכה? שנו רבותינו:
בכ"ה בכסלו ימי חנוכה שמונה הם.
שכשנכנסו יוונים להיכל, טמאו כל השמנים
שבהיכל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי
ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של
שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול,
ולא היה בו אלא להדליק יום אחד.
נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים.
לשנה אחרת קבעום, ועשאוים ימים טובים
בהלל והודאה.
תלמוד בבלי מסכת שבת דף כ"א ע"ב.



אנו נושאים לפידים

מילים: אהרון זאב, לחן: מרדכי זעירא

אָנוּ נוֹשְׂאִים לְפִידִים, בְּלִילוֹת אֶפְלָיִם.
זוֹרְחִים הַשְּׁבִילִים מִתַּחַת רַגְלֵינוּ
וּמִי אֲשֶׁר לֵב לוֹ הַצֵּמָא לְאוֹר -
יִשָּׂא אֶת עֵינָיו וְלִבּוֹ אֶלֵינוּ
לְאוֹר וְיָבוֹא!

נס לא קרה לנו - פך שמן לא מצאנו.
לעמק הלכנו, ההרה עלינו.
מעיינות האורות הגנוזים גלינו.

נס לא קרה לנו, פך שמן לא מצאנו
בסלע חצבנו עד דם - ויהי אור!



קיבוץ רמת יוחנן

פרשת "מקץ", בראשית מ"א – מ"ד 17, ל'
בכסלו תשפ"ג, 23.12.2022, נר שביעי של חנוכה.

קבלת שבת

לכה דודי לקראת כלה
פני שבת נקבלה
שבת שלום ומבורך!



הדלקת נרות שבת:

"ושמרו בני ישראל את השבת,
לעשות את השבת לדורותם ברית עולם;
ביני ובין בני ישראל, אות היא לעולם,
כי ששת ימים עשה ה'
את השמים ואת הארץ
וביום השביעי שבת וינפש."
(שמות ל"א 16-17)

שבת שלום!

שירה:
הללויה
הללויה בצלצלי שמע
הללויה בצלצלי תרועה
כל הנשמה תהלל יה
הללויה.

שבת בכפר

מילים ולחן: מתתיהו שלם

נטו צללים על פני הגבעות,
ימות החול חלפו, עברו.
הרחק הרחק נצתו נגהות,
כוכבי שבת מה יפו, נהדרו:

יום שבת, יום מנוחה, בארץ הברוכה.
שבתון!
לבשו הדר פני הכפר ביום השבת.

שלוות השקט בנר בשדה.
המחרשה תדם, תנוח.
בגן בחורש, זמר תועה,
נגון שבת אל היקום שלוח.

מי האיש

מילים: מתוך תהילים פרק ל"ד ; לחן: ברוך חייט

מי האיש החפץ חיים אהב ימים, לראות טוב:

נצר לשונך מרע, ושפתיך מדבר מרמה:

סור מרע ועשה טוב, בקש שלום וירדפהו:

חמדה

מילים דליה רביקוביץ'; לחן מוני אמריליו

שם ידעתי חמדה שלא היתה כמוה,

והזמן ההוא היה יום השביעי בשבת

וכל בדי אילנות היו מתעצמים לגבה.

והאור הלך מסביב שוטף כנהר לנבע

וגלגל העין את גלגל החמה חמד.

אז ידעתי חמדה שלא היתה כמוה.

הזהירו ראשי השיחים והאור לא ידע שבע,

נתך בגלי הנהר ובכל אדוותיו נצת,

אף ראשי היה בעיניו כתפוח זהב לבלע.

שושני נהר צהבות פצרו את פיהן לבלע

את אדוות הנהר בחופזן וגבעול השט,

ואותו היום היה יום השביעי בשבת

וכל בדי אילנות מתעצמים בתשוקה לגבה

ואז ידעתי חמדה שלא היתה כמוה.

מבחר שירים לקבלת השבת:

ירדה השבת

מילים: יהושע רבינוב; לחן: דוד זהבי

ירדה השבת אל בקעת גנוסר,
וניחוח עתיק בשוליה.
ויעמדו מסביב הררים שושבינים
לשאת אדרתה הזוהבת.
תעלינה יונים מפגרת הים,
קבל את רוחה הלוהבת.

נשקה השבת לראשו של הברוש,
לאזוב שבסלע נשקה.
ויהי הדרדר לשרביט של מלכות
על רמות דממה מרוגגת.
משך אז התור בקולו המתוק
חמדת כסופין מעדנת.

הרטיטה שבת בחנה הגנוז
עיני חלונות מכל עבר.
ותצאנה בנות אל הערב זמר
זמירות בערגה מצלצלת.
והיתה העדנה בבקעת גנוסר
לנשמת עבריות נאצלת.

שתלתם ניגונים

מילים: פניה ברגשטיין ; לחן: דוד זהבי

שתלתם ניגונים בי, אמי ואבי,
נגונים מזמורים שכוחים.
גרעינים; גרעינים נשאם לבבי-
עתה הם עולים וצומחים.

עתה הם שולחים פארות בדמי,
שרשיהם בעורקי שלובים,
נגניד, אבי, ושיריך אמי,
בדפקי געורים ושבים.

הנה אאזין שיר ערשי הרחוק
הביע פי אם אלי בת.
הנה לי תזהרנה בדמע ושחוק
"איכה" וזמירות של שבת.

כל הגה יתם וכל צליל יאלם
בי קולכם הרחוק כי יהום.
עיני אעצם והריני אתכם
מעל לחשכת התהום.

